
ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

СОЦІОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ «УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

ПІСЛЯ 16 МІСЯЦІВ ВІЙНИ

ЗАСТУПНИК ДИРЕКТОРА ІС НАНУ
КЕРІВНИК СОЦІОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ
«УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»
Д.СОЦ.Н. СЕРГІЙ ДЕМБІЦЬКИЙ

Методологія дослідження

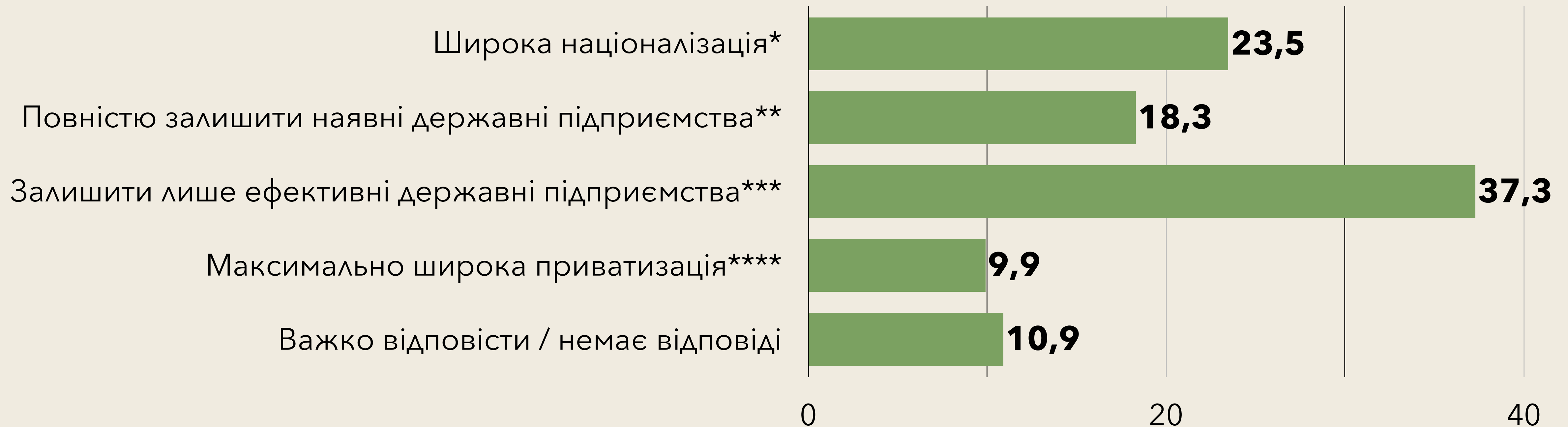
- ◆ Соціологічний моніторинг «Українське суспільство» проводиться з 1994 року.
- ◆ Інструментарій дослідження розроблений Інститутом соціології НАН України.
- ◆ У 2023 році збір даних на замовлення Інституту соціології НАН України виконав Київський міжнародний інститут соціології.
- ◆ Результати опитування репрезентують доросле населення України, за виключенням АР Крим і тимчасово окупованих територій Донбасу (після зважування - у відповідності з демографічною структурою, що існувала на початок широкомасштабної війни Росії проти України).
- ◆ Опитування здійснювалося методом телефонних інтерв'ю з використанням комп'ютера (computer-assisted telephone interviews, CATI) та винятково за мобільними телефонними номерами.
- ◆ Статистична похибка вибірки обсягом 2004 респондентів при довірчій імовірності 95% становить 2.2%. За припущення, що дизайн-ефект такої вибірки за звичайних умов становить 1.1, максимальна похибка вибірки має бути не більше 2.5%. Водночас можуть бути додаткові зміщення, пов'язані з воєнним вторгненням, які наразі повноцінно оцінити неможливо.
- ◆ Польовий етап дослідження тривав з 17 до 27 червня 2022 року.
- ◆ Дані моніторингу 2021 року зібрані з використанням самозаповнення анкет респондентами. З метою коректності порівняння цих даних з даними, отриманими за допомогою CATI, індикатори 2022 та 2023 року перевірені з точки зору відсутності зміщень, пов'язаних із соціальною бажаністю відповідей.

Економіка у фокусі громадської думки

Ключові моменти

- В питанні державної політики у сфері власності переважає установка на значну або повну приватизацію (разом 47,2%), хоча ефективні державні підприємства, на думку більшої частини цієї групи, слід всеж таки залишити у державній власності. В той же час прибічники націоналізації в тому чи тому вигляді теж становлять доволі значну групу – 41,8%.
- Покращення оцінок економічної ситуації в Україні, яке відбулося у 2022 році, залишилося майже незмінним у 2023.
- У 2023 році почали зростати фінансові домагання українців – як в гривневому, так і в доларовому еквівалентах. При цьому реальні доходи, як і раніше, здебільшого знаходяться значно або дещо нижче бажаного рівня.

Якою на Ваш погляд повинна бути державна політика України у сфері власності? %

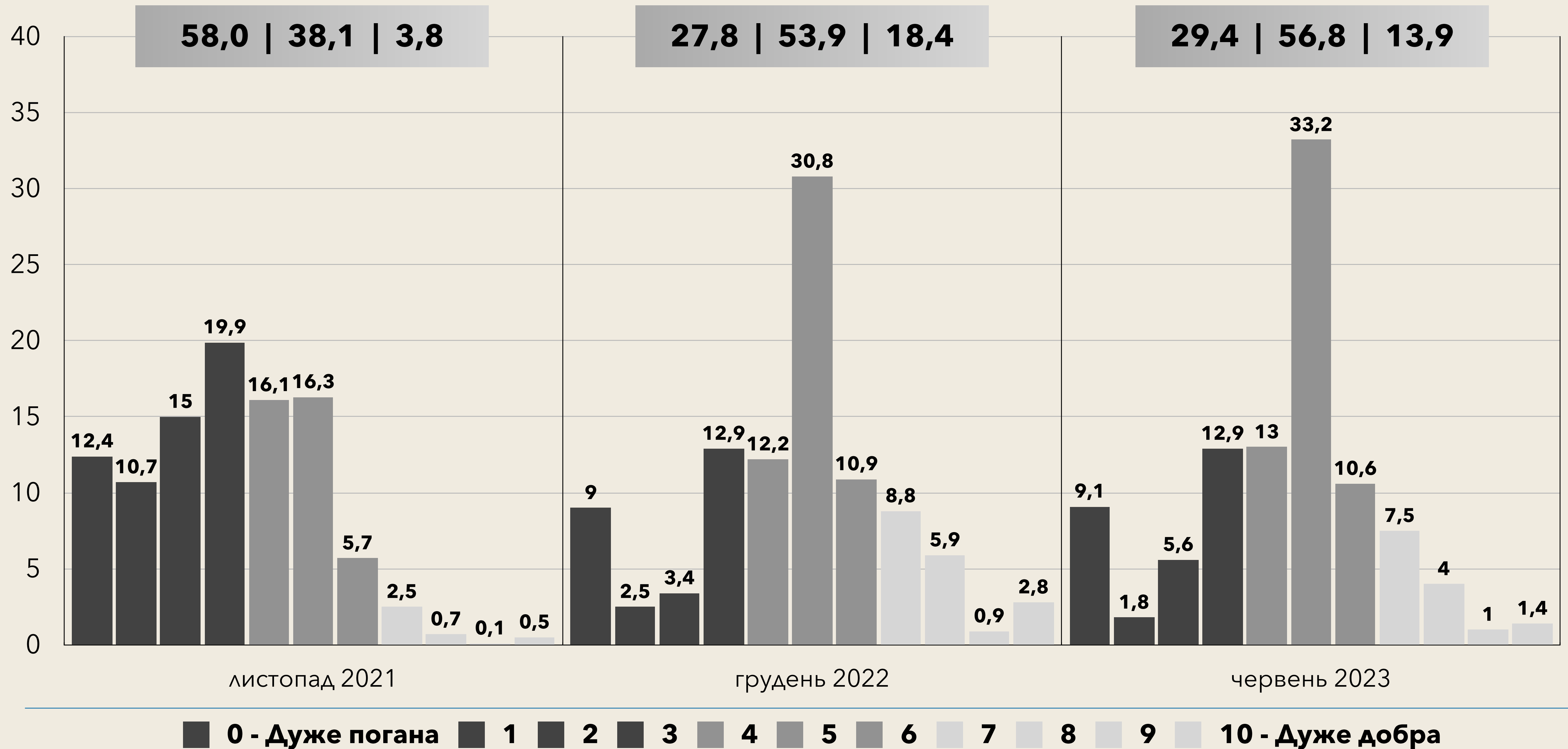
* Українська держава має сприяти широкій націоналізації компаній та самостійно ними управляти.

** Широка націоналізація не потрібна, але і від подальшої передачі державних підприємств у приватну власність слід утриматися.

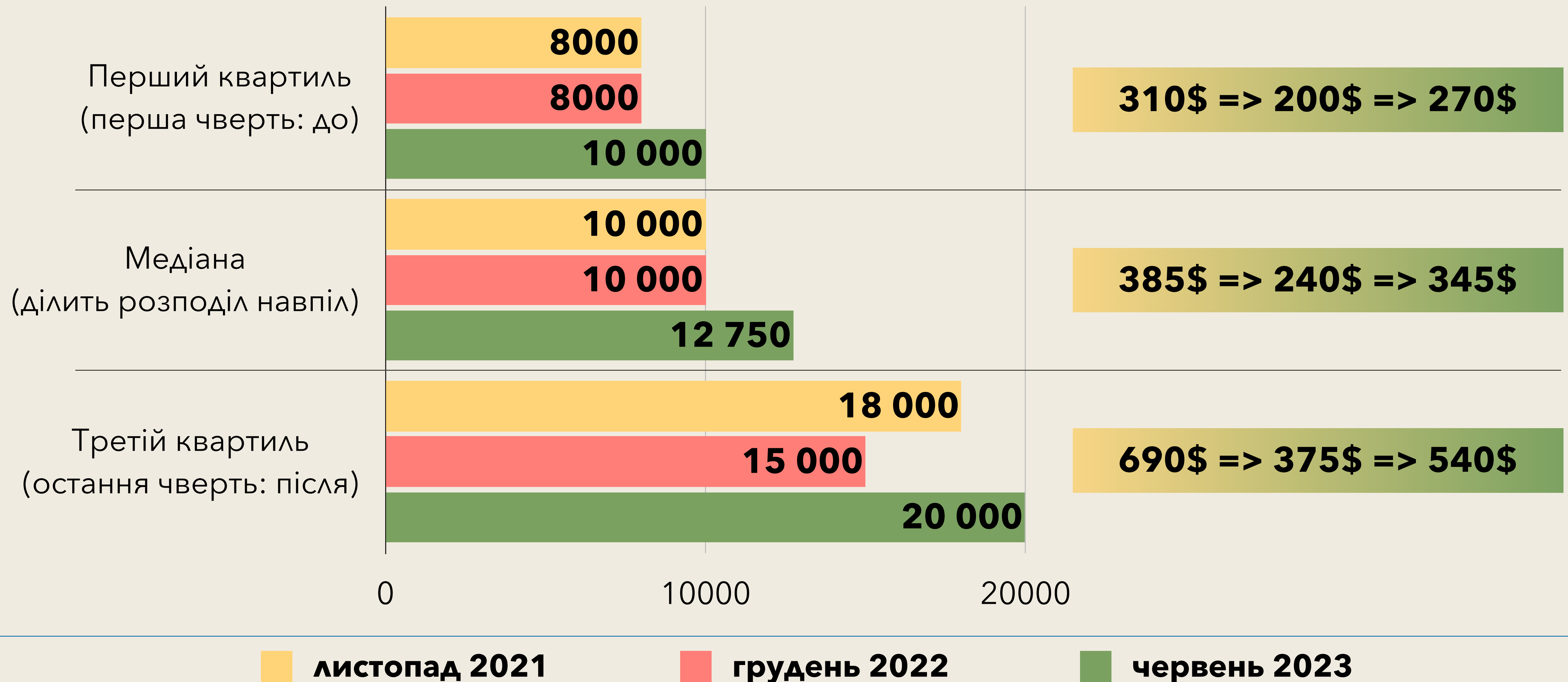
*** Державними повинні залишитися ті підприємства, які є ефективними, решту слід передати у приватну власність.

**** Українська держава має сприяти широкій приватизації, тобто передачі державних компаній у приватну власність.

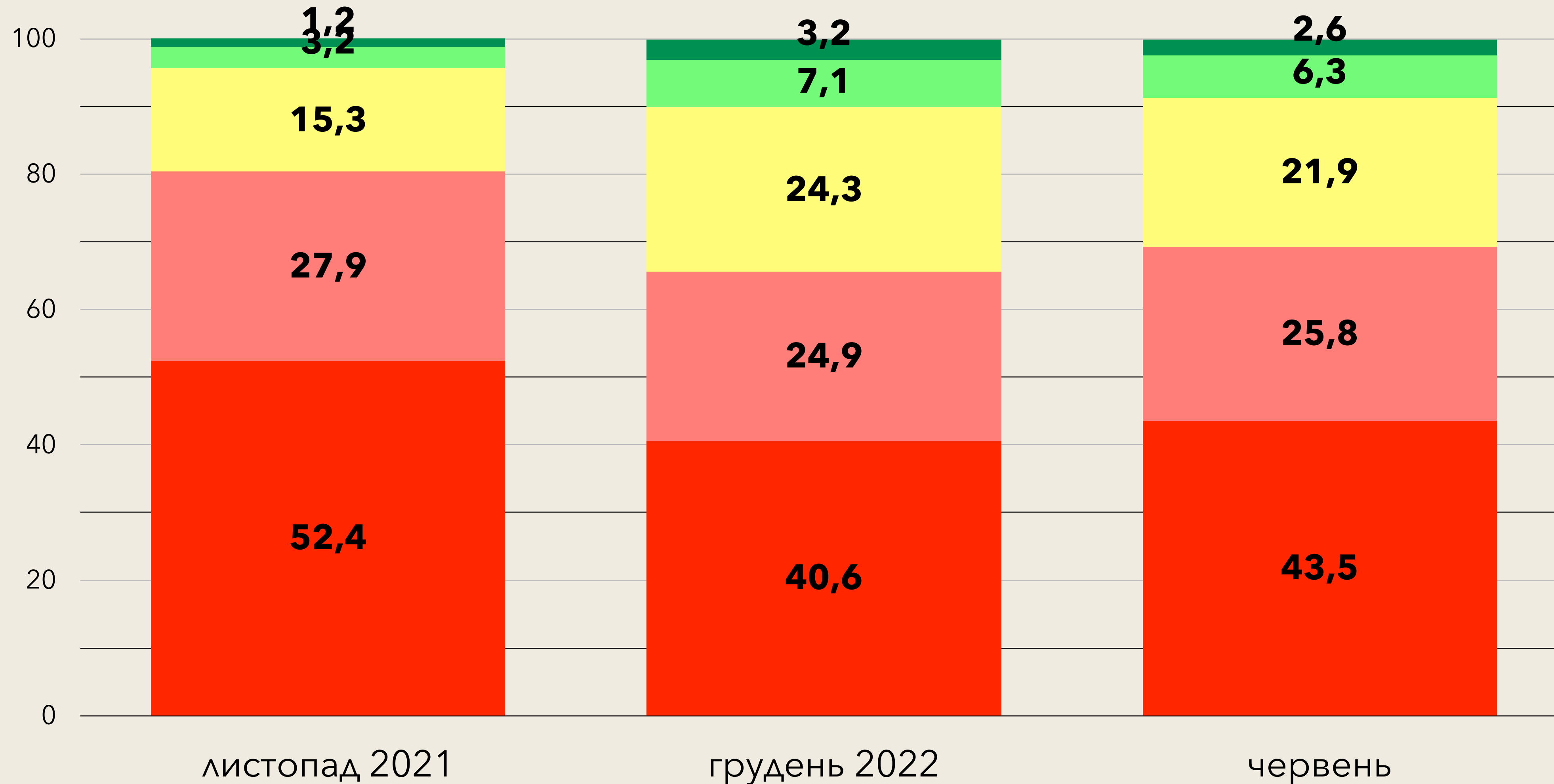
Як Ви оцінюєте нинішню економічну ситуацію в Україні? %

Скільки грошей потрібно зараз Вашій родині у розрахунку на одну особу на місяць, щоб жити, за Вашими уявленнями, нормально? В гривнях

Говорячи про доходи Вашої родини, в розрахунку на одну людину на місяць, наскільки вони близькі до вказаної Вами суми? %

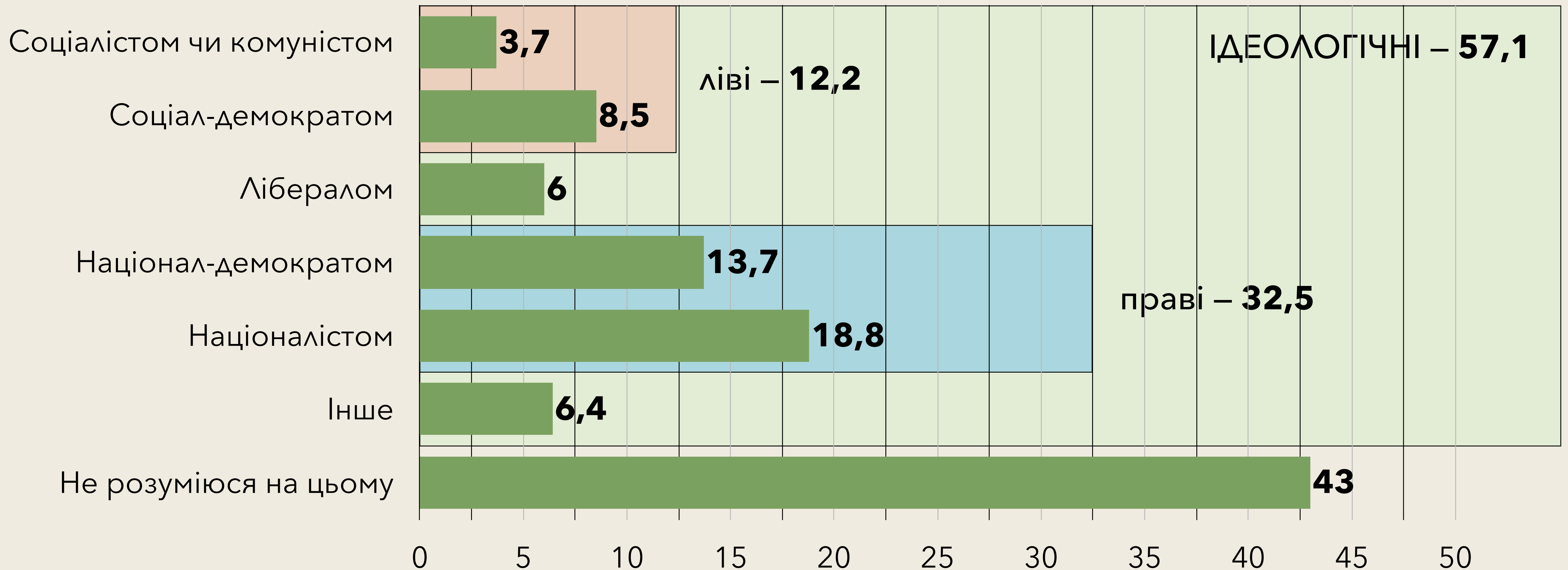

Політика у фокусі громадської думки

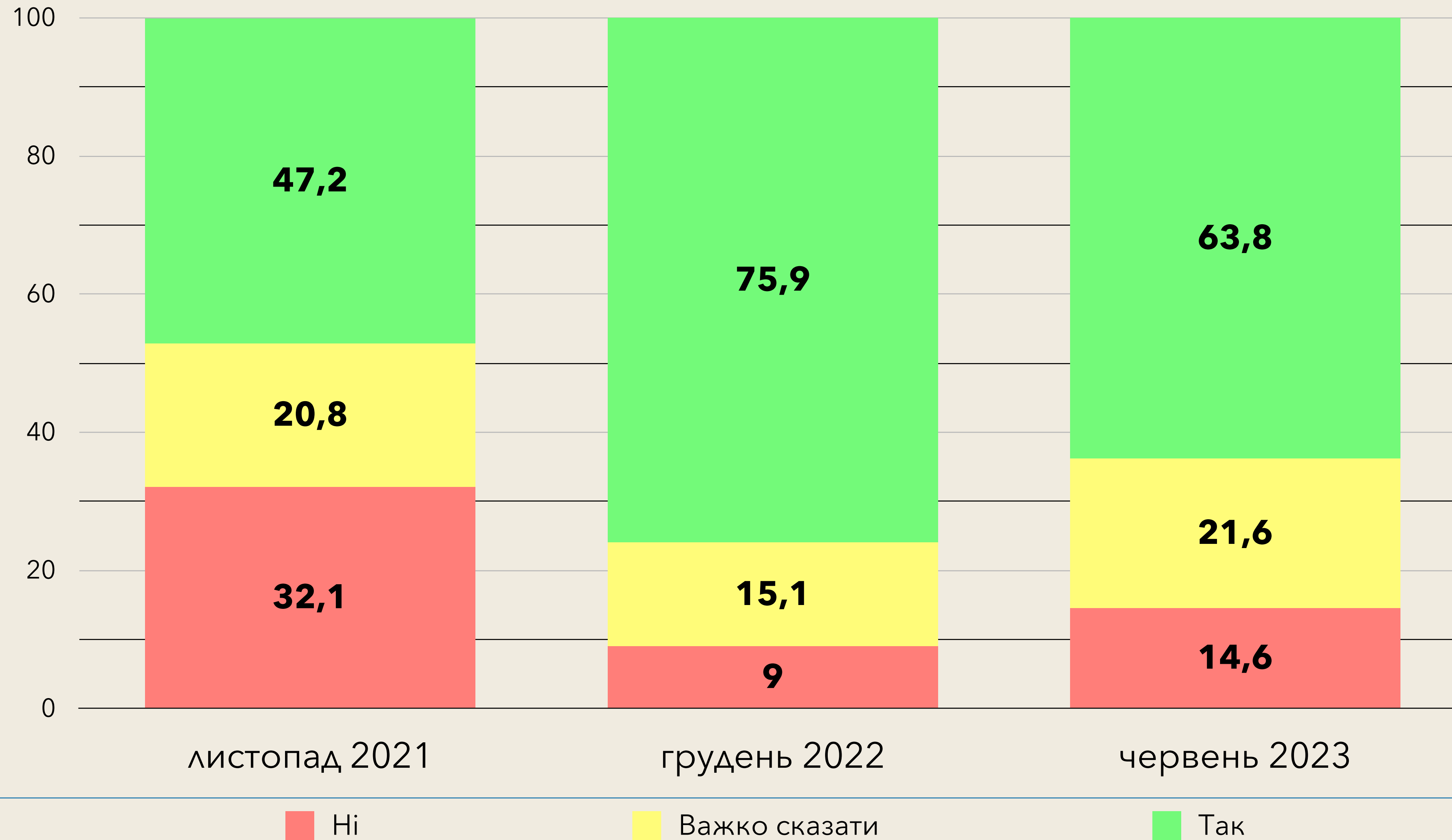
Ключові моменти

- В ідеологічному плані фіксується суттєвий «зсув у право». Так, кількість респондентів, які назвали себе націоналістами, становить майже 19%. До широкомасштабного вторгнення розмір цієї групи фіксувався на рівні 3-4%.
- Сукупно кількість ідеологічних (за самовизначенням) респондентів склала близько 57%. Серед них співвідношення «лівих» до «правих» дорівнює орієнтовно 1 до 3. Найменшою групою є ліберали (6%).
- Ефект національної солідаризації (свобода висловлення політичних поглядів, наявність політичних лідерів, а також партій та рухів), зафіксований у 2022 році, дещо послабився у 2023, але залишається значним в оцінці свободи політичного самовираження та наявності гідних політичних лідерів. В той же час оцінки щодо політичних партій та рухів, яким можна довірити владу, поступово наближуються до показників 2021 року.

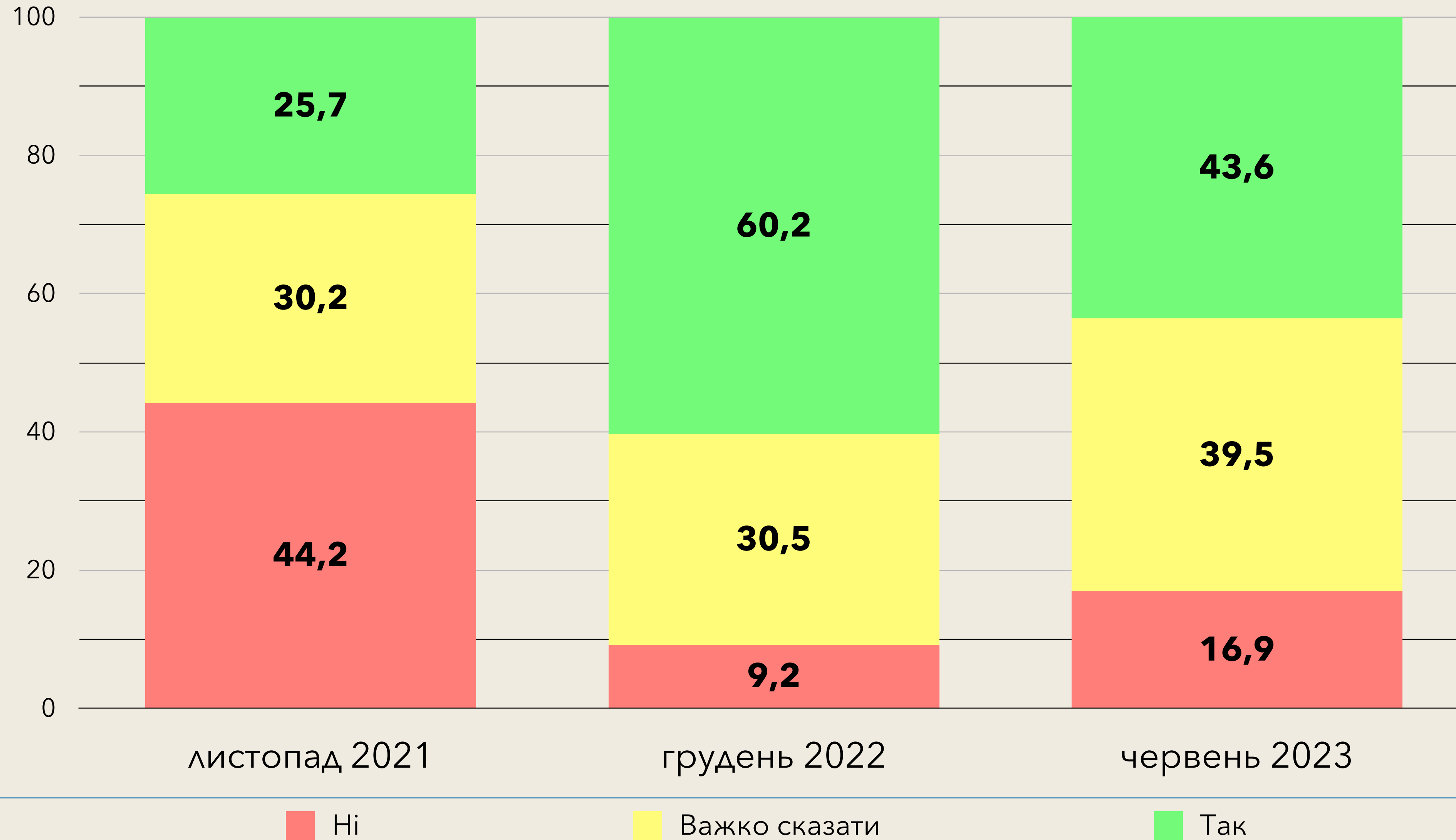
Ким би Ви назвали себе з ідеологічної точки зору? %

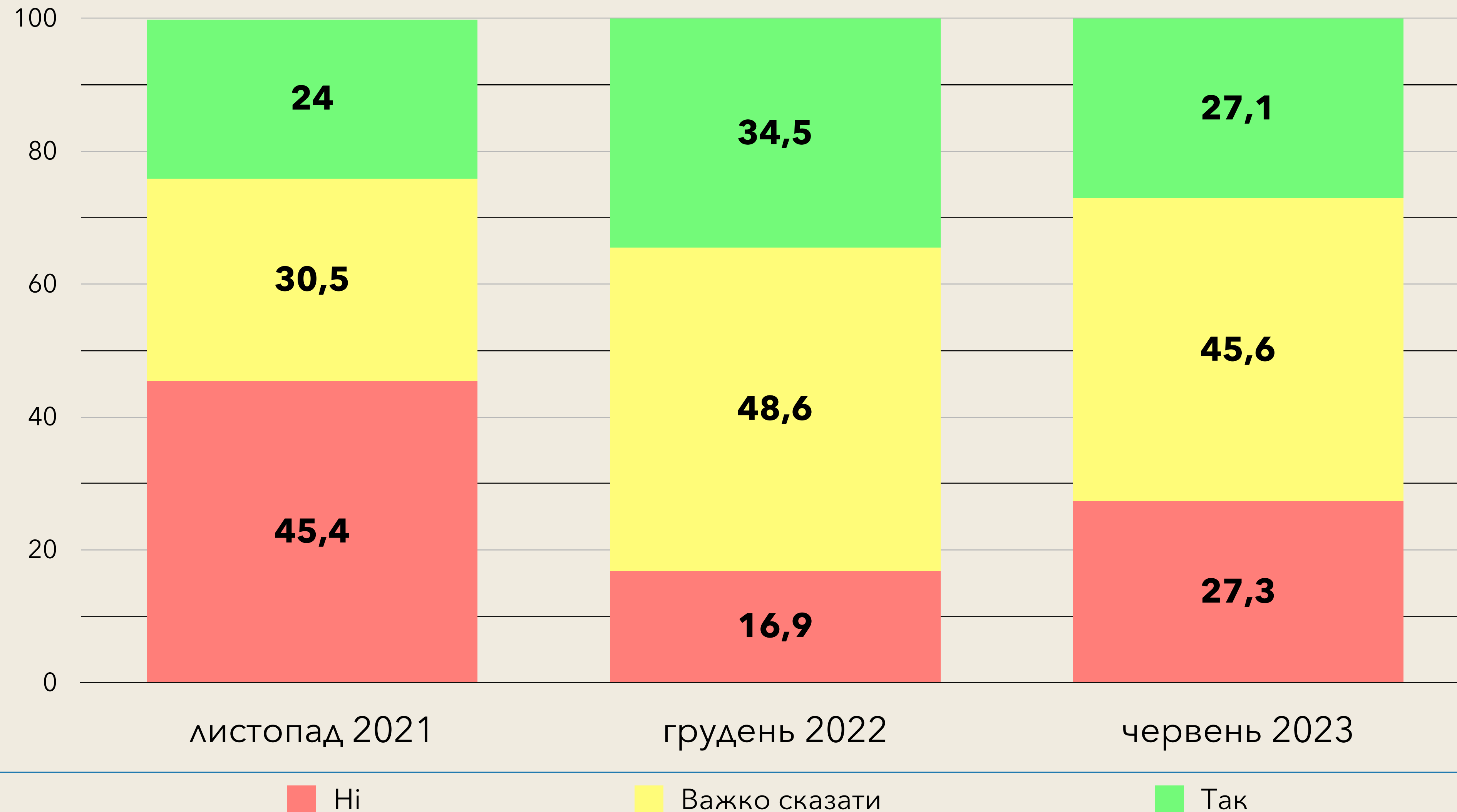
Чи можуть сьогодні в Україні люди вільно висловлювати свої політичні погляди? %

Чи є сьогодні в Україні політичні лідери, які могли б ефективно керувати країною? %

Чи є серед існуючих на теперішній час в Україні політичних партій і рухів такі, яким можна довірити владу? %

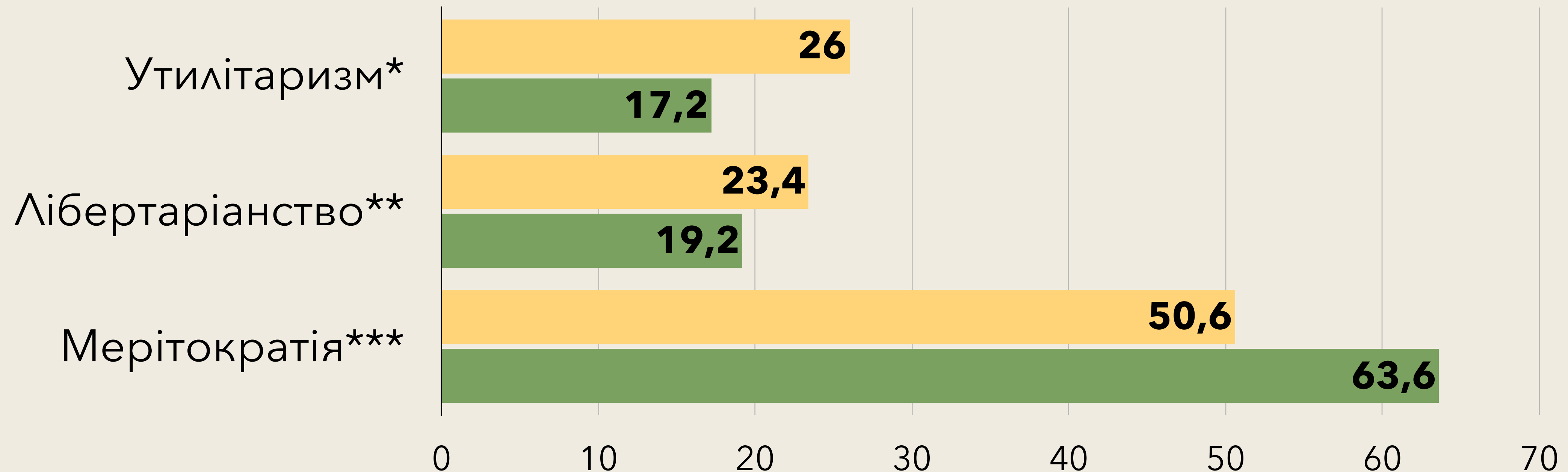

Суспільство і справедливість

Ключові моменти

- В питанні сприйняття бажаної моделі справедливості провідну позицію зберігає меритократія (більше 63,6%), а утилітаризм (17,2%) та лібертаріанство (19,2%) залишаються другорядними.
- За оцінками респондентів Україна стала більш справедливою, що також можна інтерпретувати як ефект солідаризації під час війни. При цьому кількість тих, хто вважає, що бажана модель справедливості зовсім або скоріше не забезпечується, складає абсолютну більшість (56,3%) і зараз.
- Єдиною групою, в якій позитивні (48,4%) оцінки фактично дорівнюють негативним (47%), є респонденти, які в питаннях справедливості орієнтуються на лібертаріанство.

Як Ви вважаєте, до чого з перерахованого має зараз прагнути наша держава насамперед? %

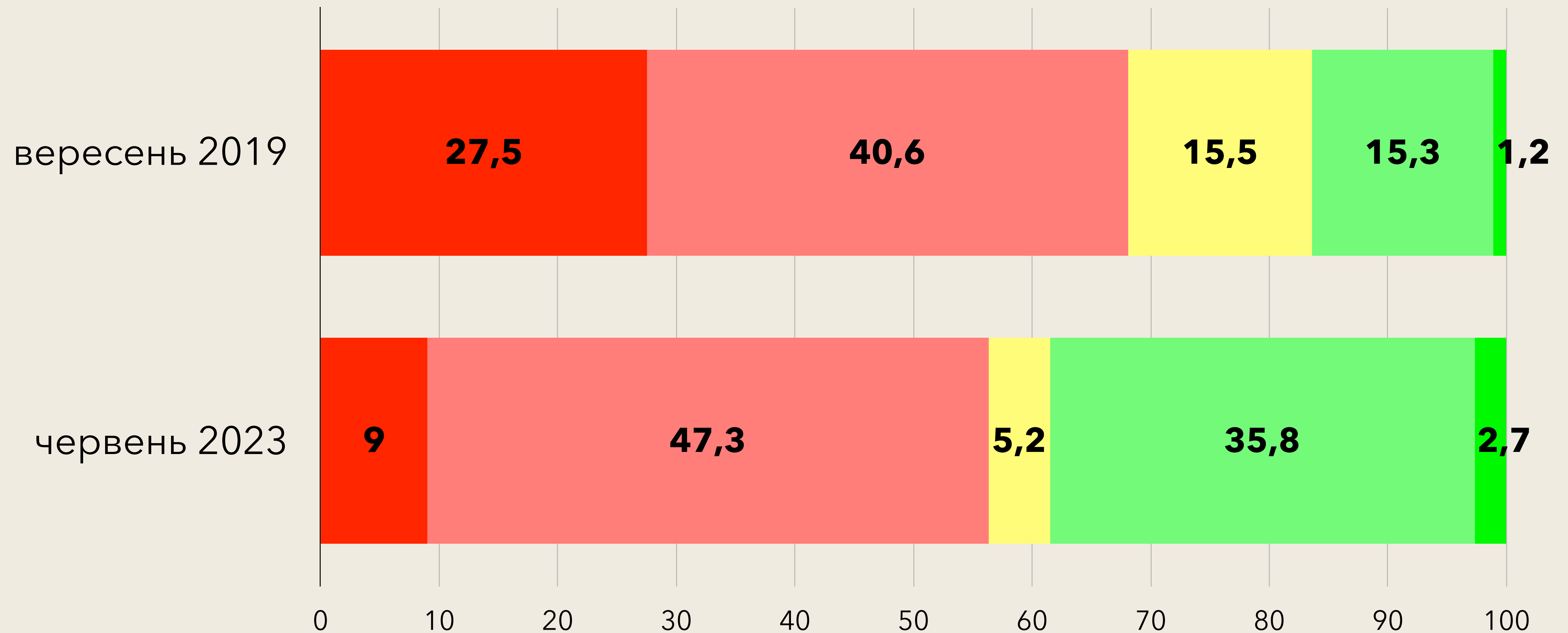

* До покращення життя якомога більшої кількості громадян, навіть якщо чиєсь життя в Україні при цьому погіршиться.

** До забезпечення особистої свободи громадян.

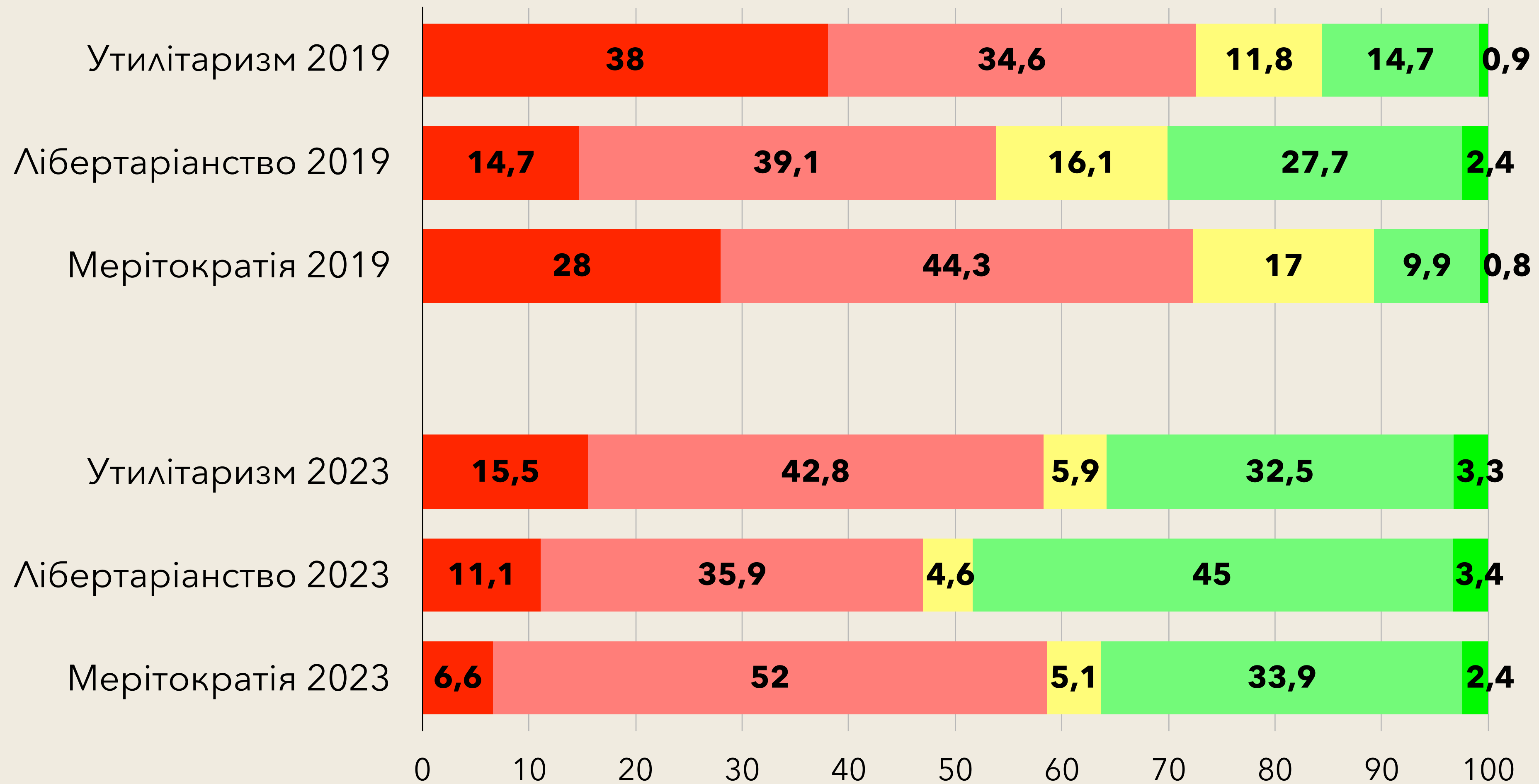
*** До створення умов, за яких громадяни займають ті позиції, які відповідають їхнім здібностям та досягненням.

Якою мірою, на Вашу думку, обраний щойно Вами варіант забезпечується в Україні? %

■ Зовсім ні
 ■ Скоріше ні
 ■ Важко сказати
 ■ Скоріше так
 ■ Повністю так

Бачення справедливості та її забезпечення %

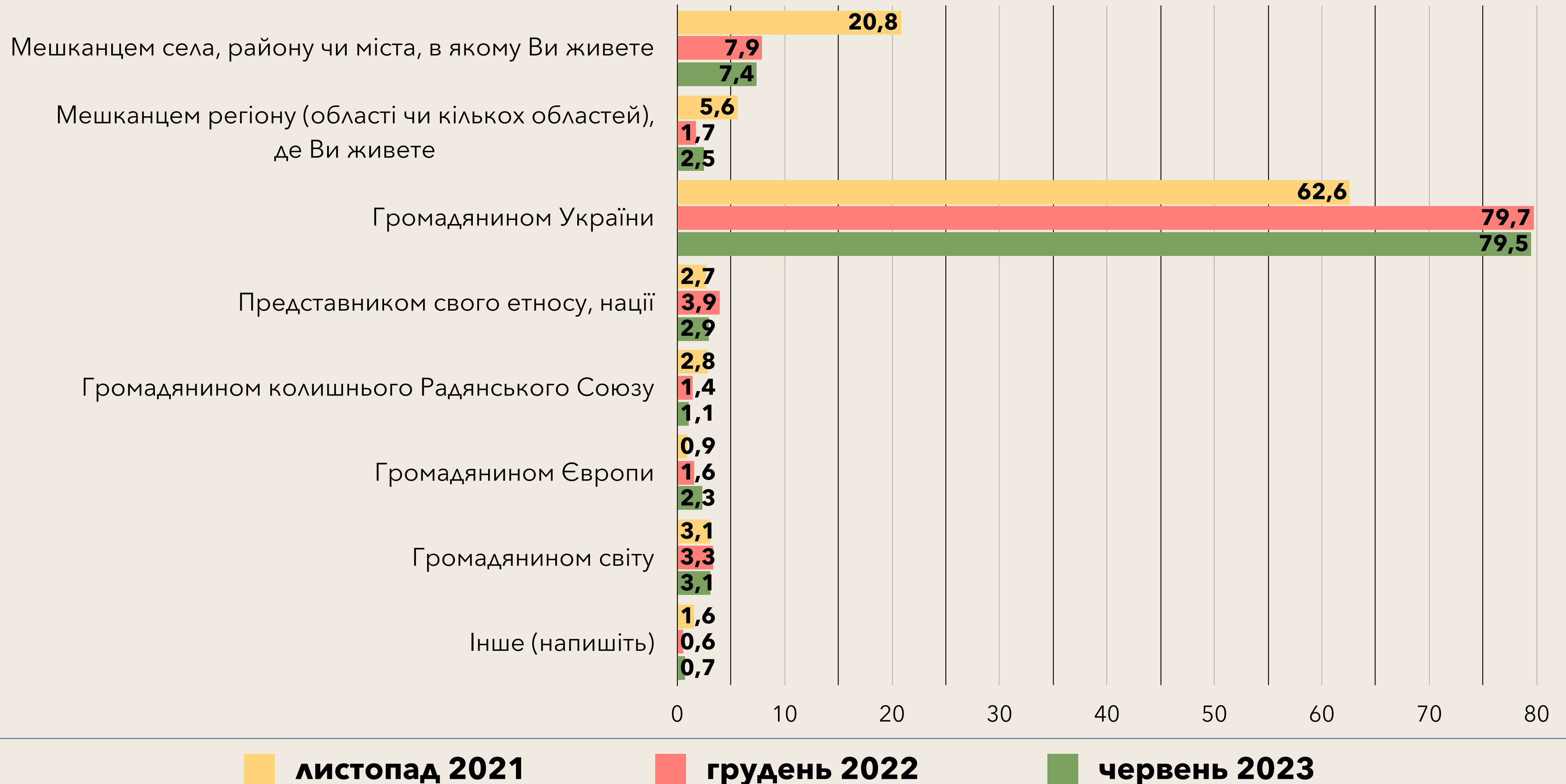
■ Зовсім ні
 ■ Скоріше ні
 ■ Важко сказати
 ■ Скоріше так
 ■ Повністю так

Динаміка громадянської ідентичності

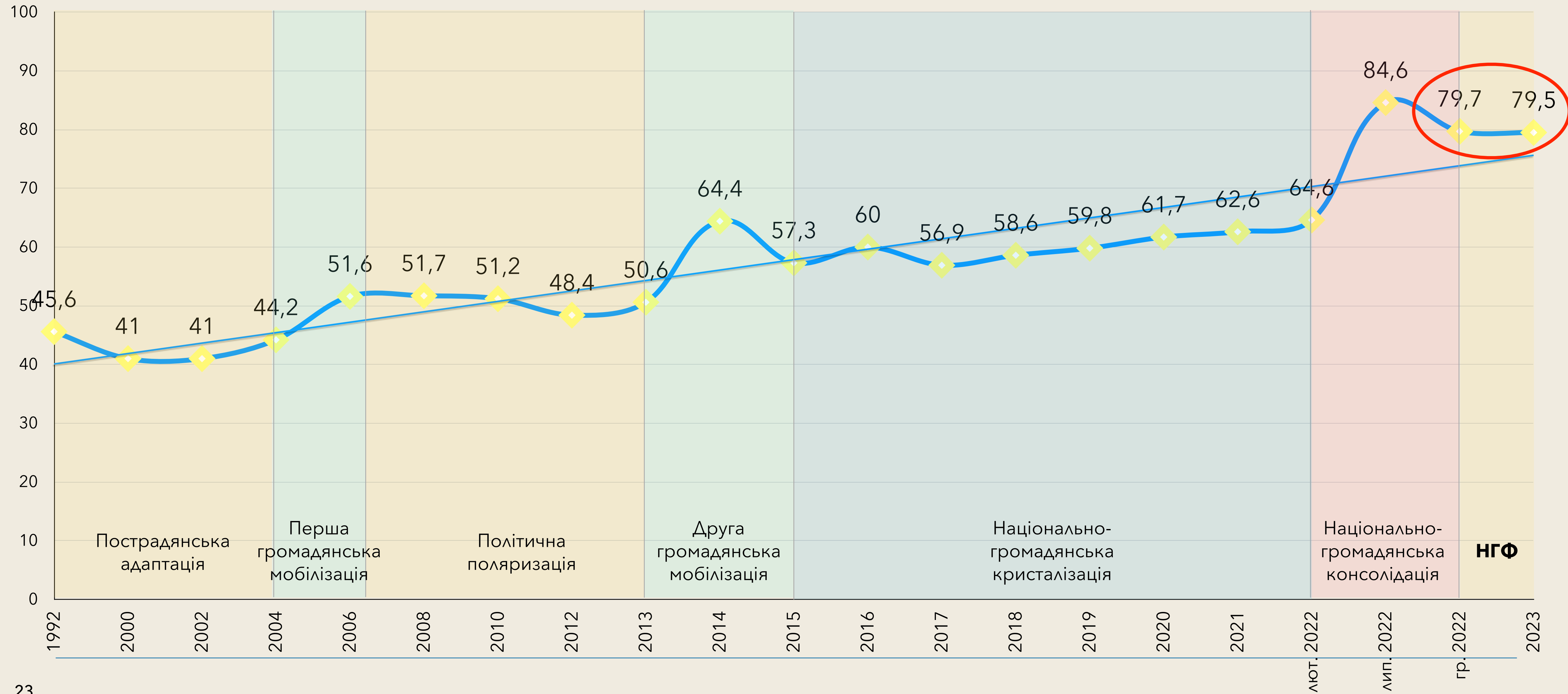
Ключові моменти

- В результаті широкомасштабного втручання показник громадянської ідентичності підвищився фактично до свого **рівноважного максимуму** (орієнтовно це 75-80%) та закріпився на ньому.
- На даний момент громадянська ідентичність є домінуючою серед **усіх** соціально-демографічних, політичних та релігійних груп у країні.

Ким Ви себе перш за все вважаєте? %

Динаміка громадянської ідентичності населення України, %

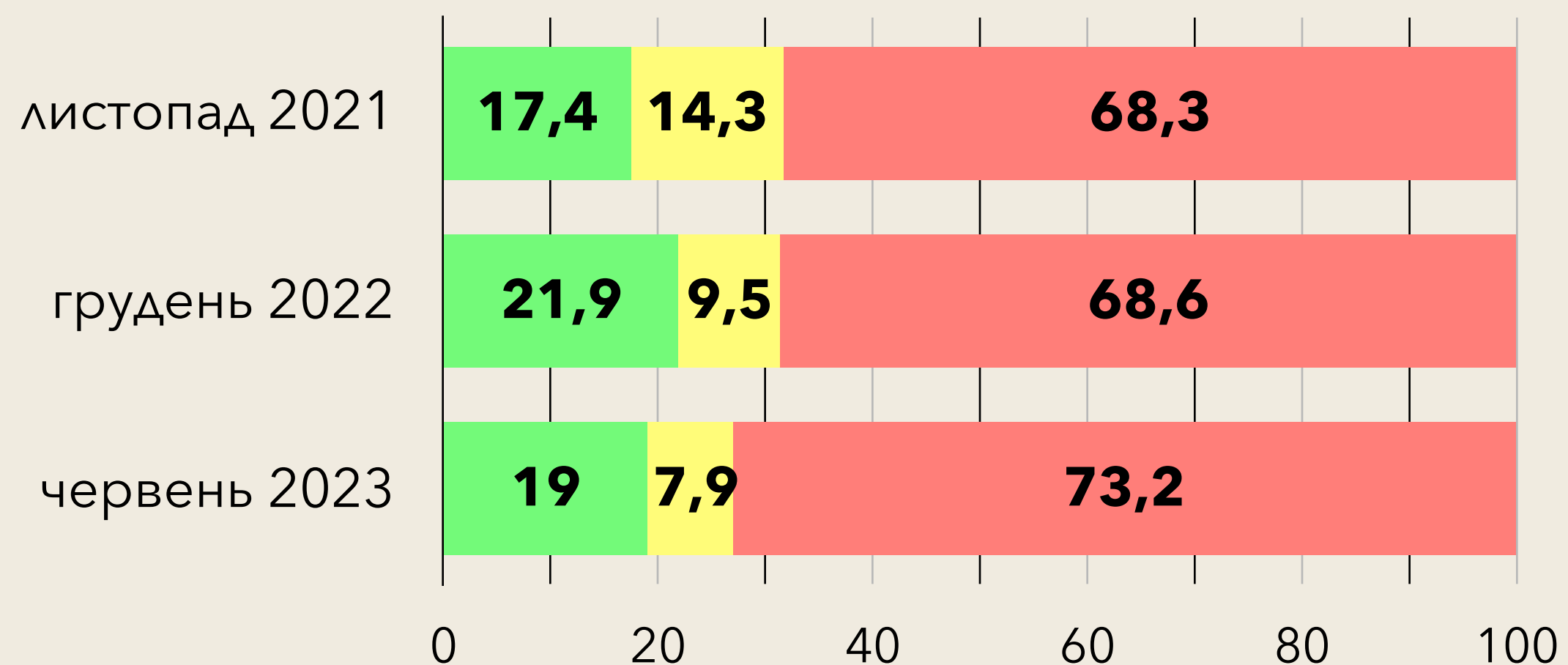
НГО

Морально-психологічний стан суспільства (шкала цинізму, MMPI)

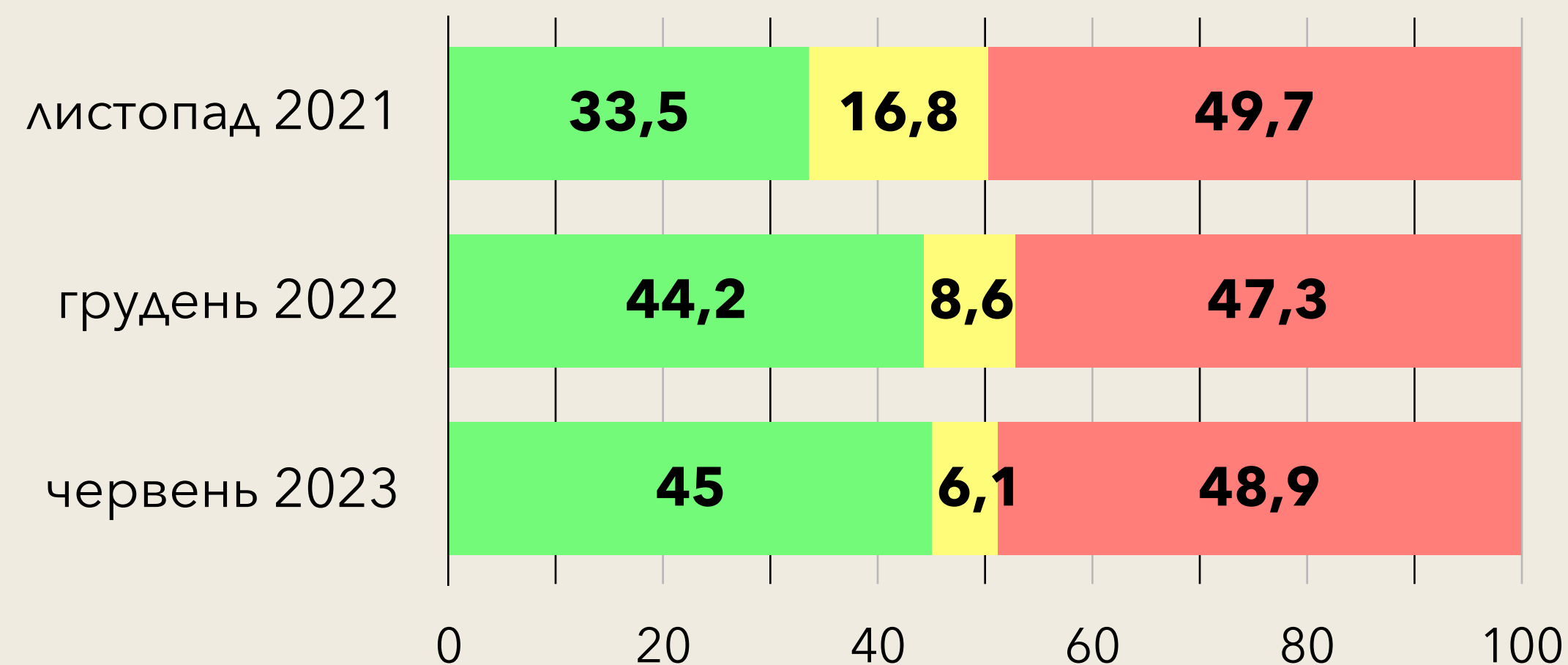
Ключові моменти

- Хоча покращення за окремими індикаторами є відчутним, для кардинальних змін щодо сприйняття цинізму в суспільстві цього недостатньо.
- Результати демонструють проблеми у порозумінні між людьми з різними поглядами та готовності до брехні задля просування по службі. Кращою ситуація стала в аспекті щирості, довіри та готовності допомагати іншим.
- У більш тривалій історичній перспективі можна побачити, що за даними 2022 року показники цинізму були найнижчими. Останнього разу найнижчі показники були зафіксовані у 1992 році, тобто під час першого заміру. Нажаль, згідно з даними 2023 року вони знову почали збільшуватися.

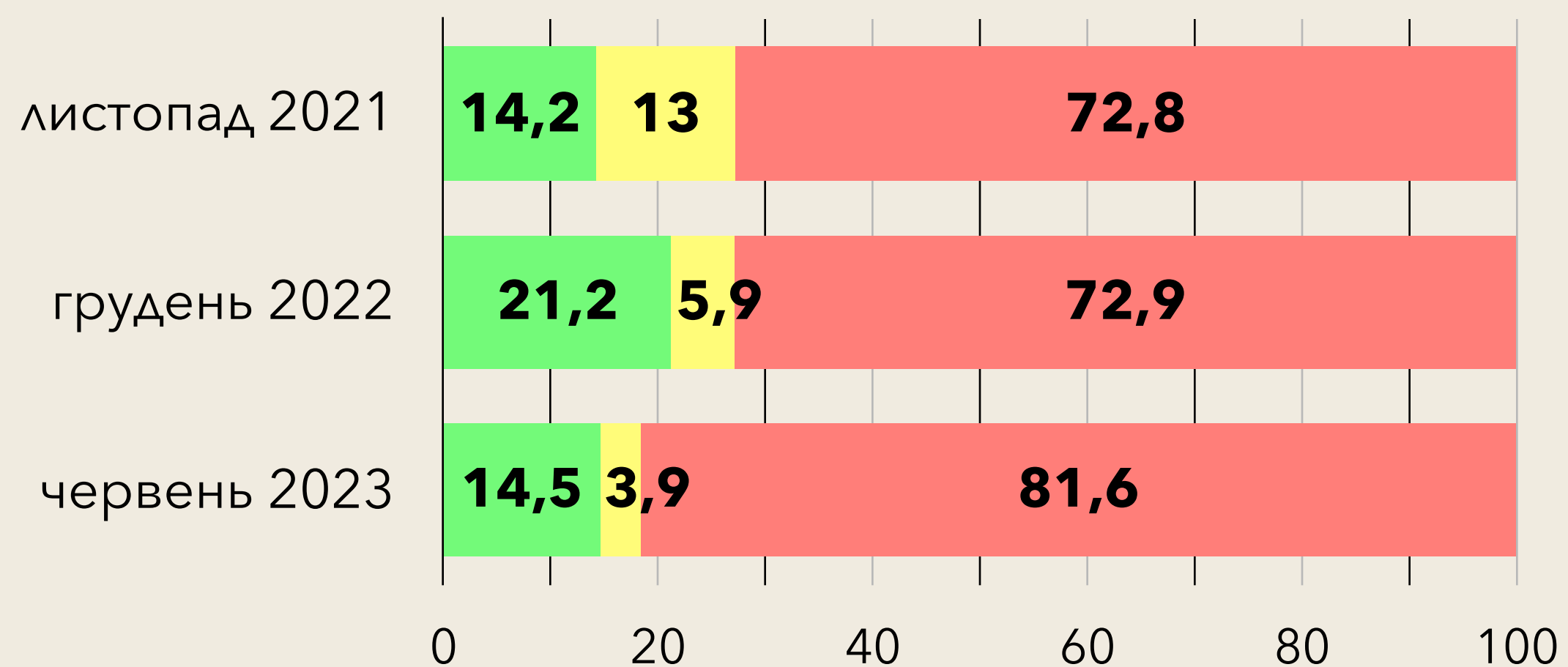
Потрібно дуже багато доказів, щоб переконати людей у будь-якій істині, %

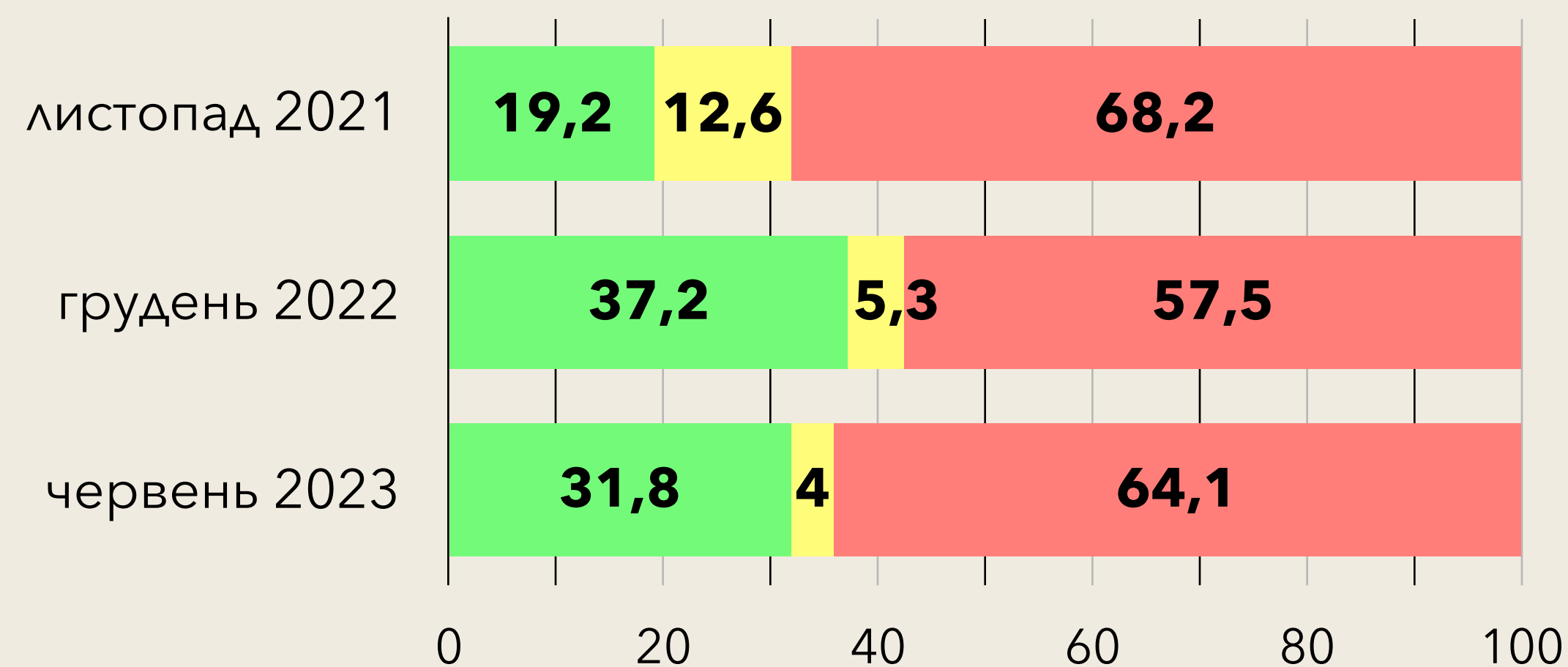
Більшість людей чесні лише тому, що бояться, що їх викриють на брехні, %

Я вважаю, що більшість людей здатна збрехати, щоб просунути по службі, %

Я думаю, що більшість людей здатна піти на нечесний вчинок заради вигоди, %

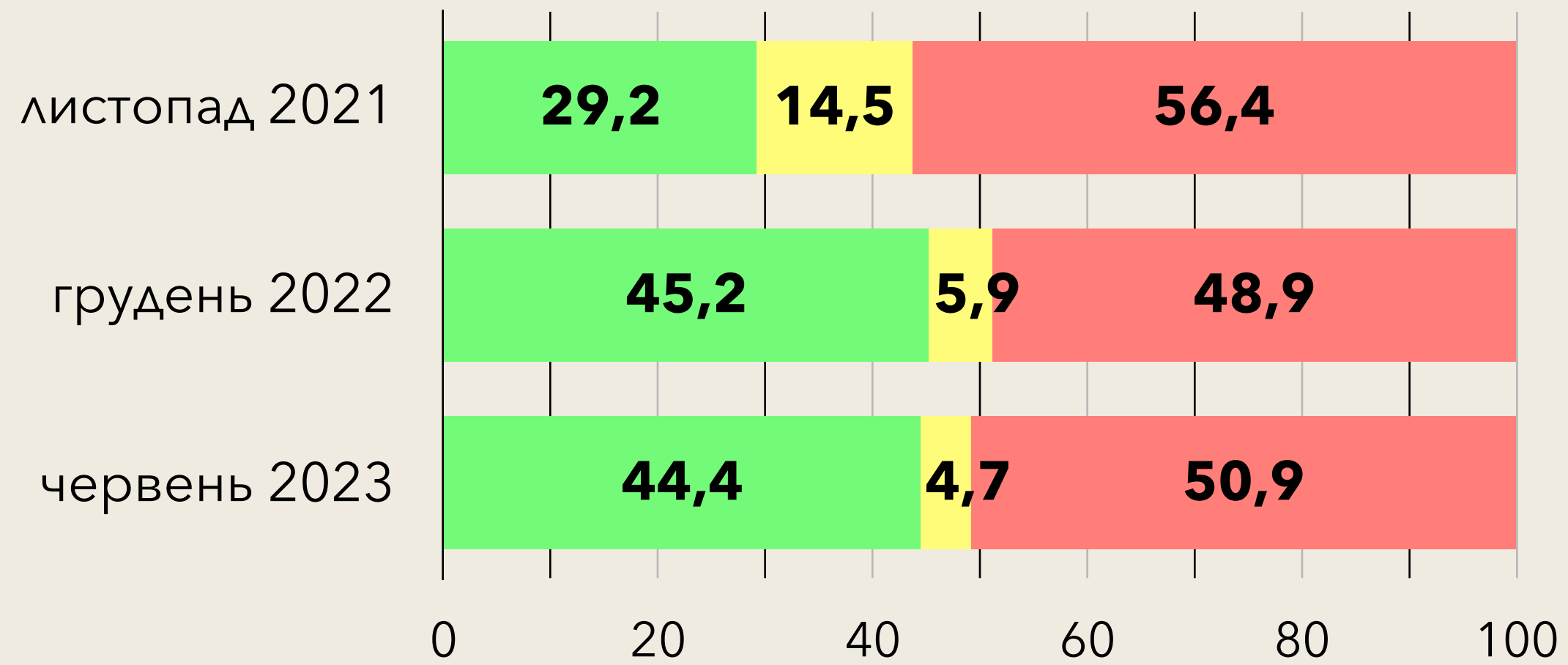

■ Не згоден(-на)

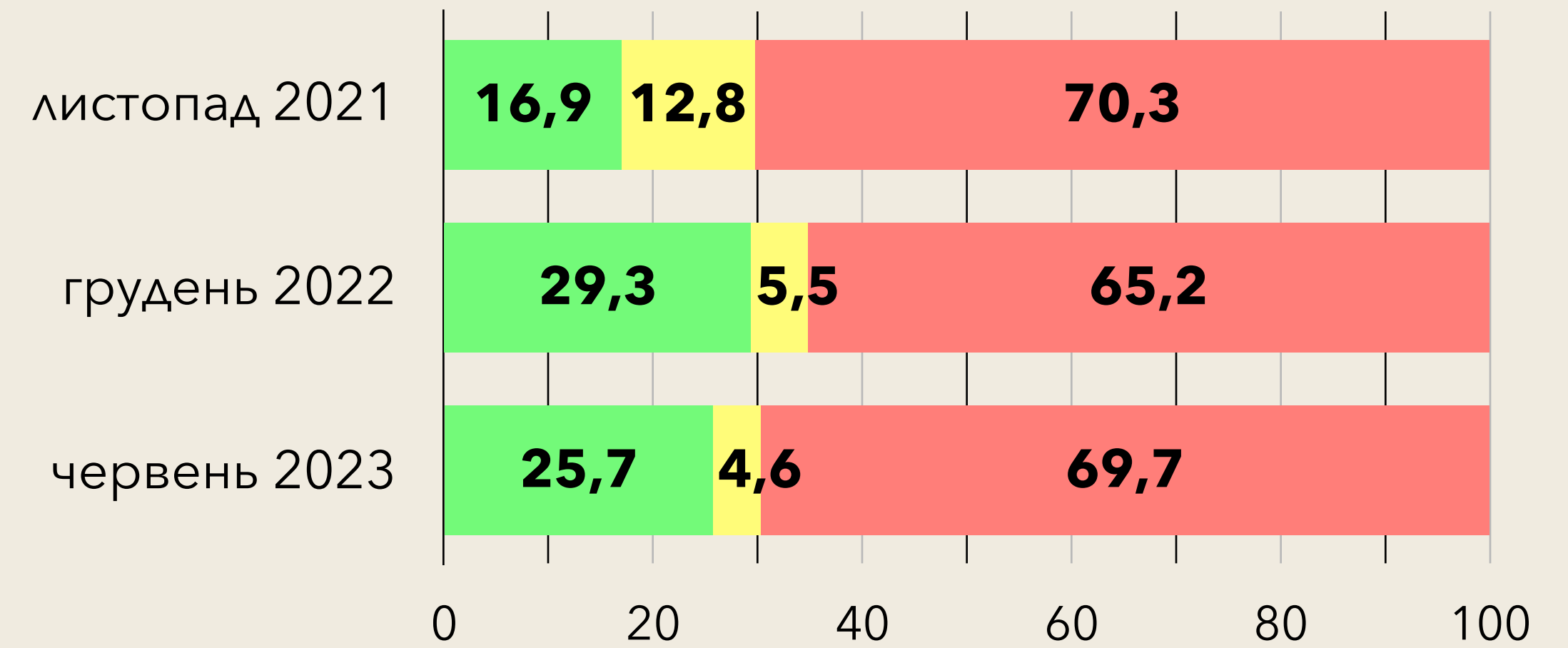
■ Не знаю

■ Згоден(-на)

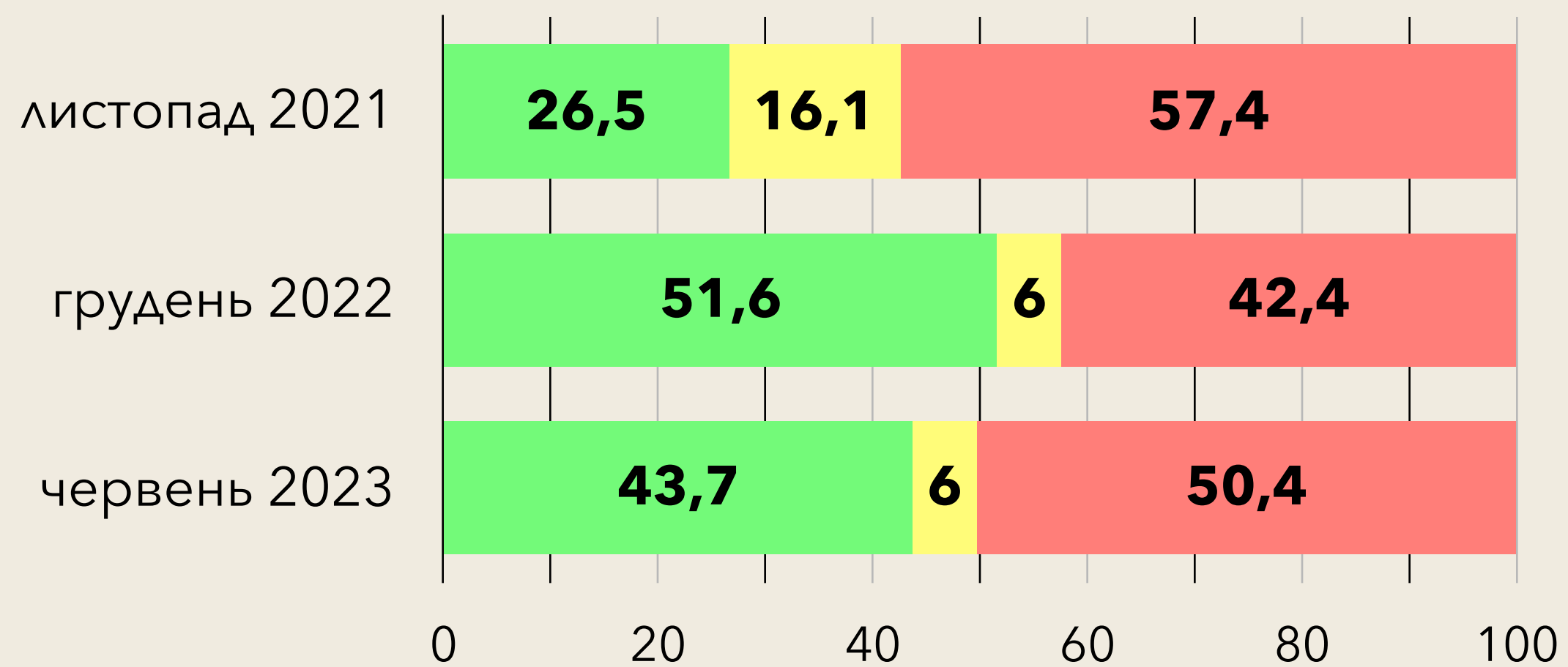
**Нікому не довіряти –
найбезпечніше, %**

**Думаю, що майже кожен може збрехати,
щоб уникнути неприємностей, %**

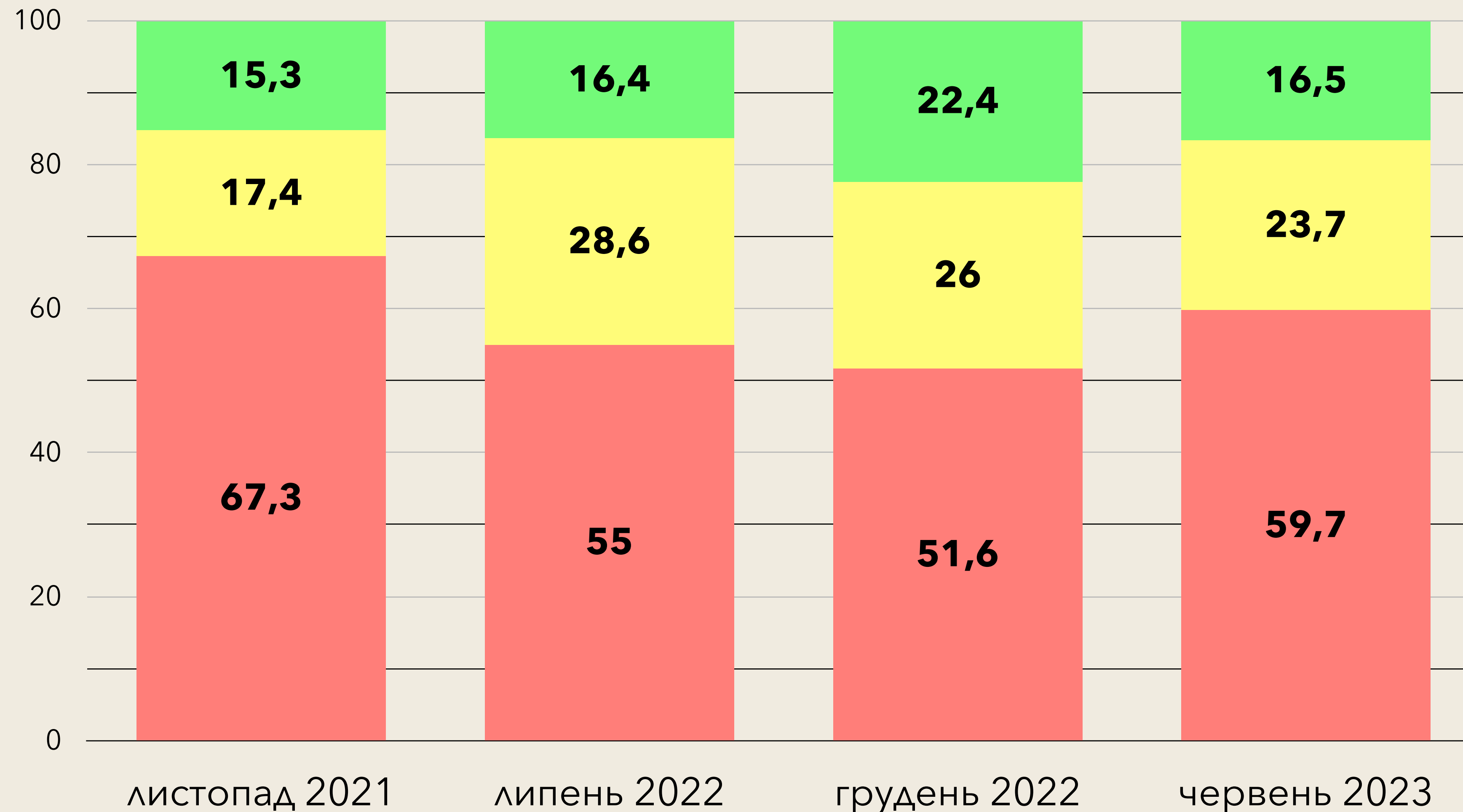

**Більшість людей в глибині душі не люблять
обтяжувати себе заради того, щоб допомогти іншим, %**

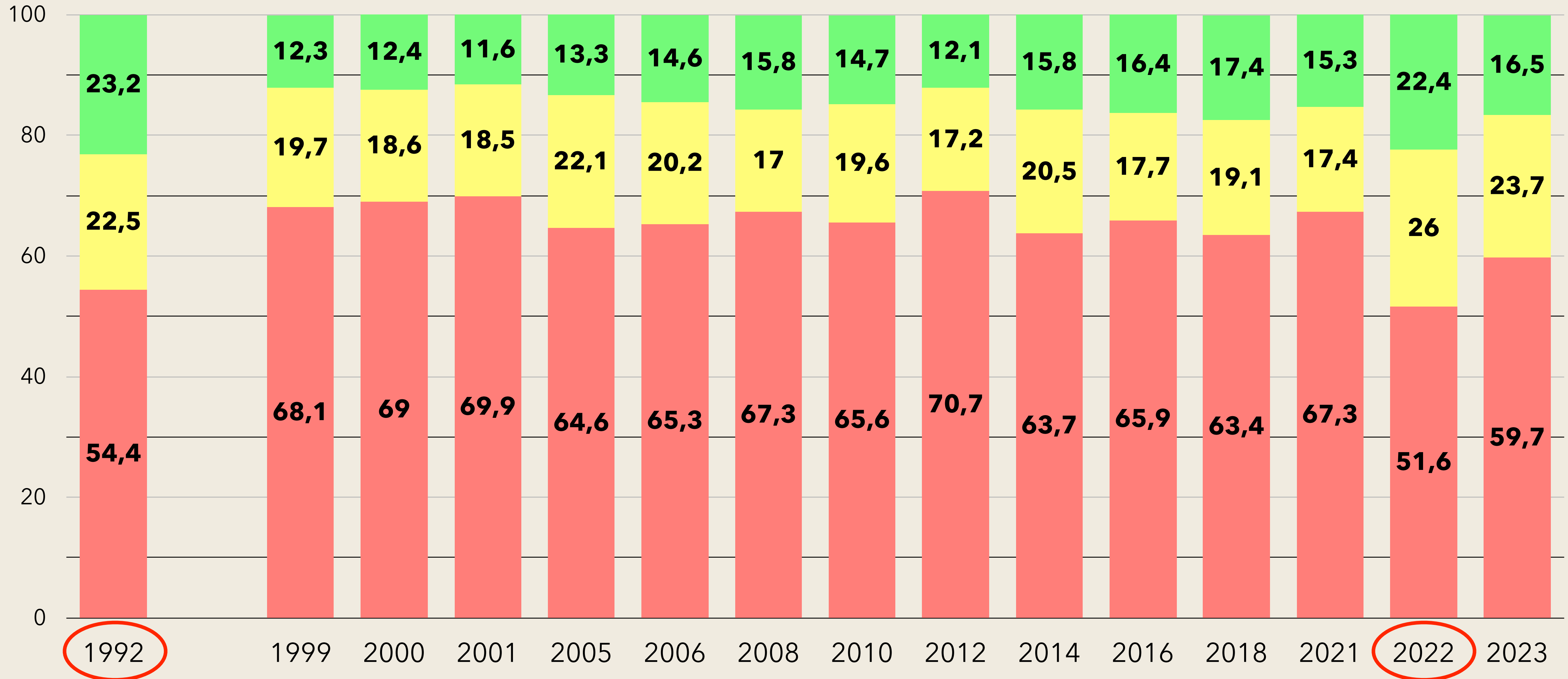

■ Не згоден(-на) ■ Не знаю ■ Згоден(-на)

Установки щодо цинізму, %

Установки щодо цинізму, %

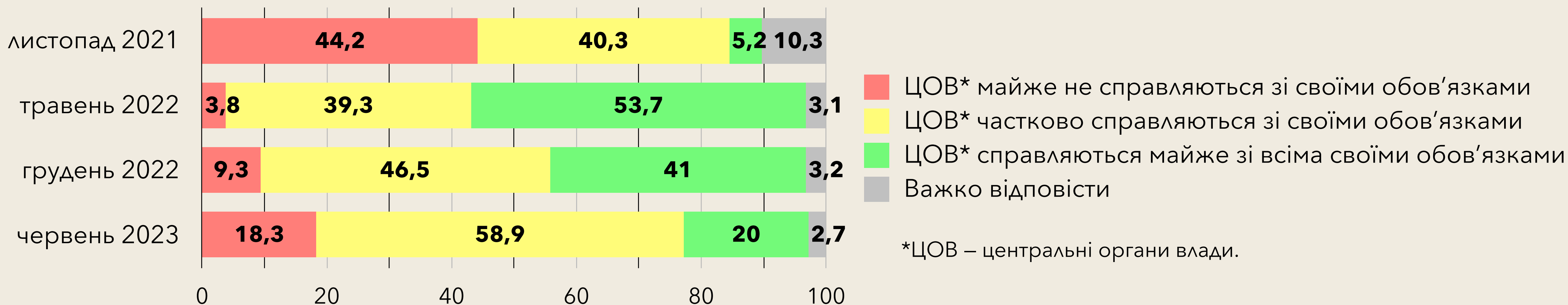
■ Повністю або переважно цинічні
 ■ Повністю або переважно невизначені
 ■ Повністю або переважно НЕцинічні

Ставлення до держави (GSR–5)

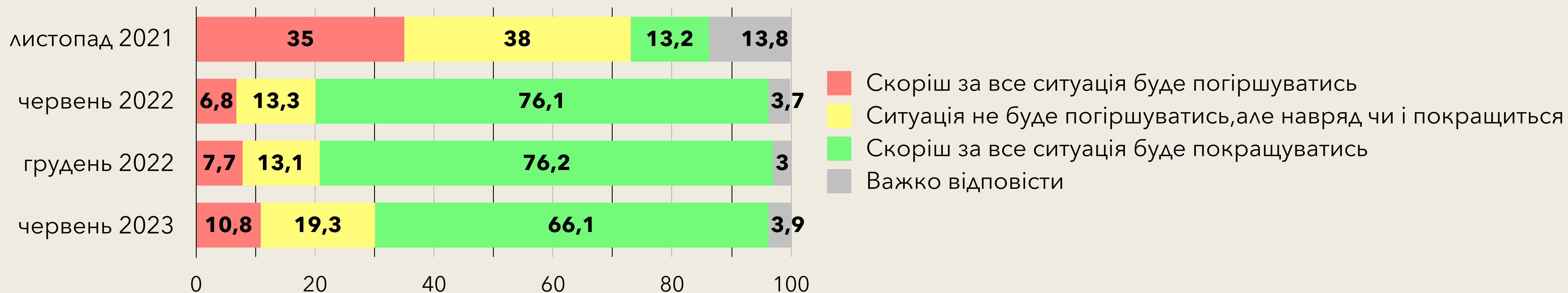
Ключові моменти

- Широкомасштабне вторгнення ознаменувалося суттєвою позитивною зміною установок щодо ефективності центральних органів влади та бачення майбутнього України (дані 2022). І якщо у 2023 році перший показник поступово втрачає позитивне забарвлення (позитивні оцінки впали з 54% до 20%), то другий тримається напрочуд стабільно (зниження з 76% до 66%).
- Зростання небезпеки національного масштабу разом з вражаючою національною стійкістю України дозволив зрозуміти, що навіть під час такої війни більшість населення проживає в цілому у задовільних умовах (проміжних оцінок дотримується близько 60%). Що стосується оцінки історичного шляху нашої держави, то показник виявився доволі стійким (проміжних оцінок дотримується близько половини). Задоволеність поточними подіями також виявилась стабільною характеристикою, але якщо у випадку розгляду історичних здобутків оцінки мали переважно проміжний характер, то у цьому - переважно негативний (для майже 60% опитаних).
- Станом на листопад 2021 року був зафіксований у певному розумінні патологічний негативізм у сприйнятті держави, який поширювався на дві третини опитаних. Широкомасштабна війна спростувала його, продемонструвавши українцям справжню цінність власної держави (більш як 80% давали позитивні або проміжні оцінки). Подальші зміни говорять про погіршення ситуації (кількість позитивних оцінок у 2023 впала більш ніж вдвічі), чому здебільшого сприяють системні негативні події, пов'язані з представниками влади. В цьому значенні, є сподівання, що ядро ціннісного сприйняття української держави не буде системно розмиватися невдалими діями влади, нехай вони й можуть додавати певного негативу до узагальнених результатів.

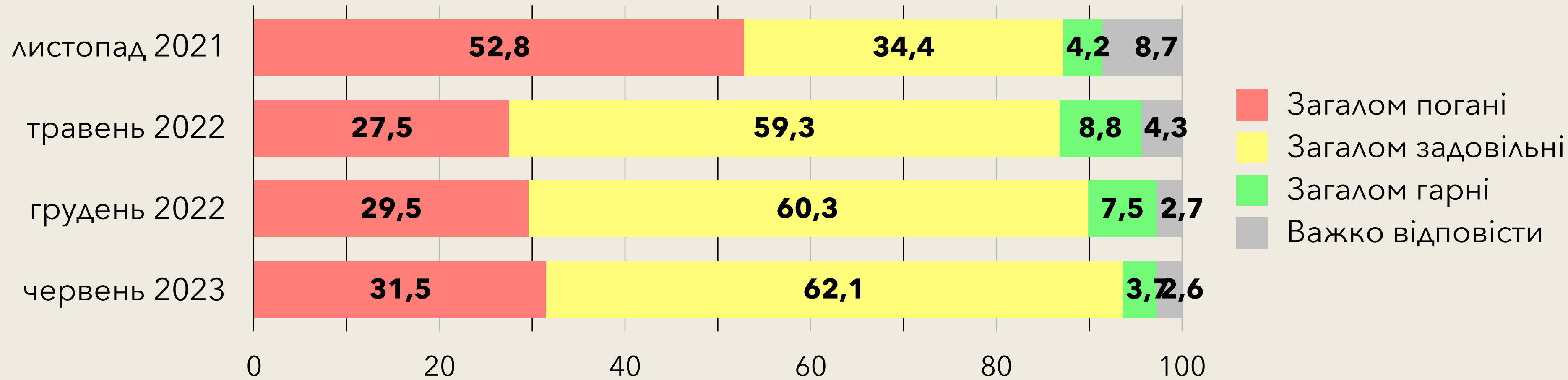
Як Ви оцінюєте ефективність української держави на даному етапі? %

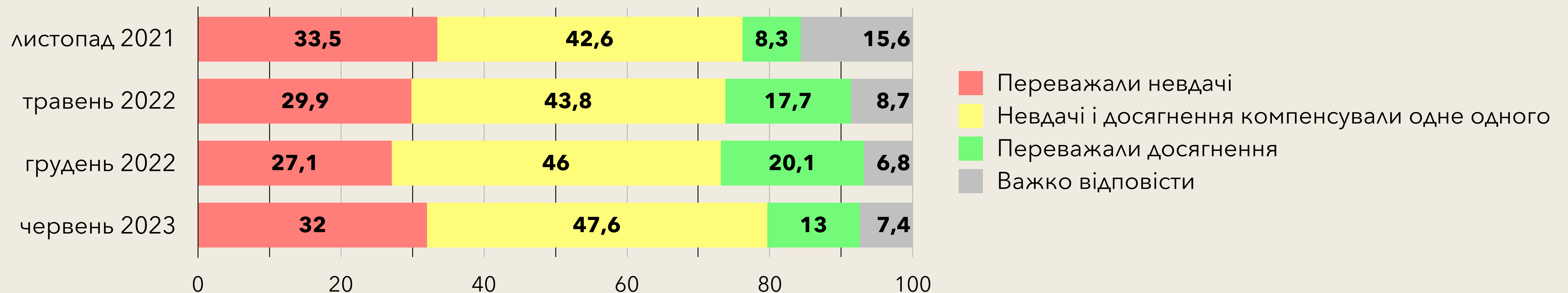
Що Ви думаєте про майбутнє України? %

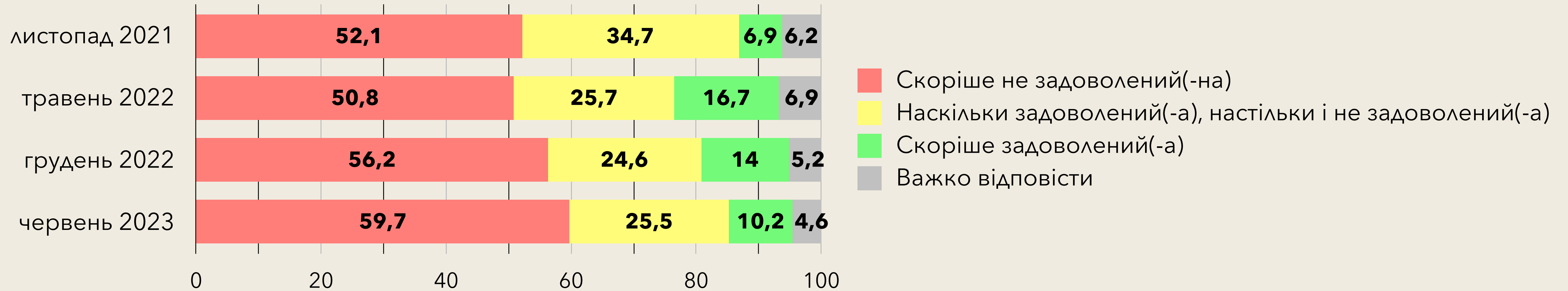
Якими, на Ваш погляд, є умови життя в Україні для більшості населення? %

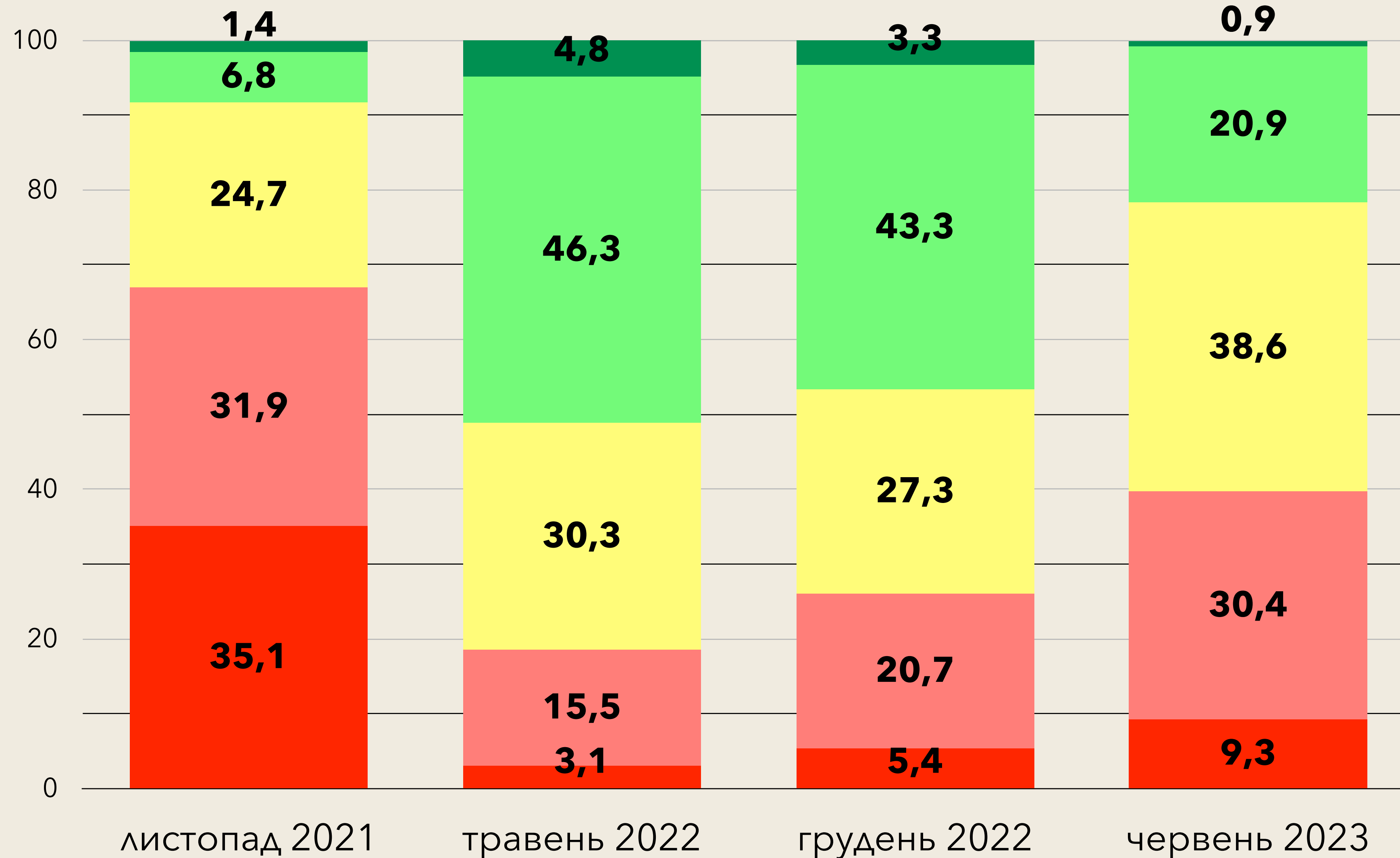
Що Ви скажете про досягнення та невдачі України, починаючи з 1991 року і до сьогоднішнього дня? %

Якою мірою Ви задоволені подіями, які відбуваються в нашій країні зараз? %

Загальні установки щодо держави, %

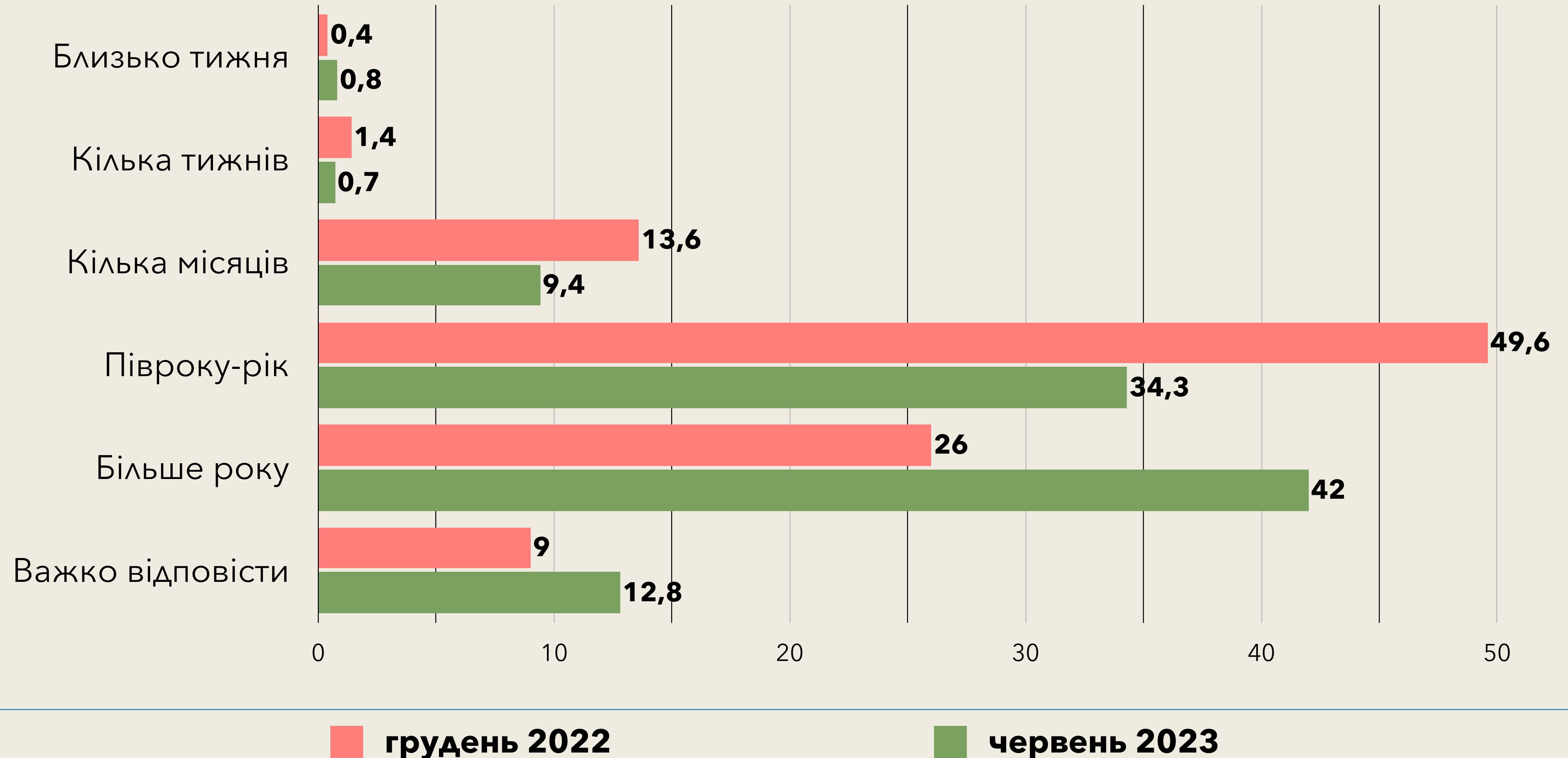

Війна у фокусі громадської думки

Ключові моменти

- Збільшується кількість респондентів, які орієнтуються на тривалу війну з агресором, що цілком співставно з домінуючими уявленнями про бажані особливості перемоги.
- Більш як 80% опитаних вважає, що нашою перемогою буде повернення усіх територій України у кордонах 1991 року. Інші змістовні варіанти не набирають навіть 5%.

Як Ви вважаєте, скільки пройде часу поки закінчиться війна? %

Що буде достатньо для перемоги України у війні, окрім повного припинення атак Росії? %

* Утримання усіх зараз контрольованих Україною територій.

** Повернення усіх територій, крім Донбасу.

*** Повернення усіх територій, крім Криму.

**** Повернення усіх або більшості територій захоплених після 24 лютого 2022 р.

***** Повернення усіх територій у кордонах 1991 року.

Дякую за увагу!
